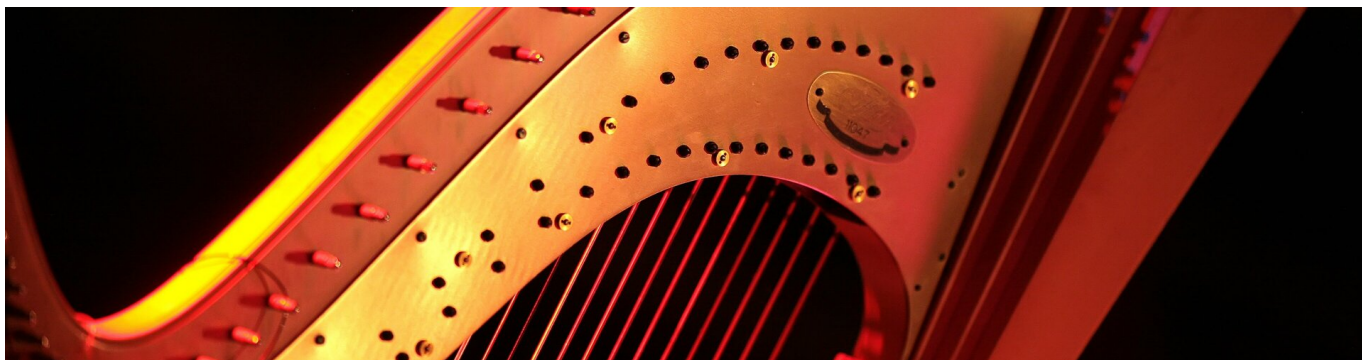

Epoki w dziejach muzyki – klasycyzm w Polsce

- [Epoki w dziejach muzyki – klasycyzm w Polsce](#)

Epoki w dziejach muzyki – klasycyzm w Polsce

Ważne daty

- 1750-1820 – klasycyzm,
- 1732-1809 – Józef Haydn,
- 1756-1791 – Wolfgang Amadeusz Mozart,
- 1770-1827 – Ludwig van Beethoven,
- 1769-1854 – Józef Elsner,
- 1734-1821 – Maciej Kamieński,
- 1746-1829 – Jan Stefani,
- 1785-1857 – Karol Kurpiński,
- 1765-1833 – Michał Kleofas Ogiński,
- 1789-1831 – Maria Szymanowska.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela:

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

1) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości):

a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności),

2) rozpoznaje ze słuchu:

a) brzmienie instrumentów muzycznych,

4) przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych (łączyć muzykę z innymi obszarami wiedzy):

d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów.

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich.

8. Potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne, argumentując swoje wybory.

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.

Nauczysz się

rozróżniać muzykę wokalną, wokalnie – instrumentalną, instrumentalną;

przedstawiać przykłady polskiej twórczości muzycznej klasycyzmu: J. Elsner, M. Kamieński, J. Stefani, K. Kurpiński, M. K. Ogiński, M. Szymanowska;

rozróżniać utwory polskich kompozytorów okresu klasycyzmu.

Klasycyzm w Polsce - sylwetki kompozytorów

Józef Ksawery Elsner urodził się w Grodkowie. Już jako dziecko śpiewał w kościelnym chórze i komponował, uczył się także gry skrzypach. W 1791 roku został członkiem orkiestry teatralnej w Brnie, następnie przeprowadził się do Lwowa, gdzie został kapelmistrzem teatru niemieckiego, w którym wystawiał swoje opery. Ożenił się z Polką – Klarą Abt, która pomogła mu w nauce języka polskiego, dzięki czemu mógł pisać polskie libretta, a w swojej muzyce sięgał do motywów ludowych. W 1799 przeniósł się do Warszawy i został dyrektorem Teatru

Narodowego, w którym wystawiał opery zagraniczne, a także własne dzieła, m.in.: *Leszka Białego, czyli Czarownicę z Łysej Góry, Króla Łokietka, czyli Wiśliczanki* oraz *Jagiełłę w Tenczyńie*. Był założycielem trzech szkół muzycznych, w jednej z nich wykształcił między innymi Fryderyka Chopnia.

1

Hymn Święta miłości kochanej ojczyzny, autorstwa Józefa Elsnera

Wykonawca: Muzycy z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P3Hi3qwnJ>

Józef Elsner, ilustracja interaktywna

Źródło: online skills sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zobacz także

Poszukaj w Internecie utworu *Msza a-moll op. 81* Józefa Elsnera. Wysłuchaj jej fragmentów i wymień jej obsadę wykonawczą.

Maciej Kamieński przypuszczalnie urodził się na Słowacji. Najprawdopodobniej w wieku około trzydziestu lat przeprowadził się do Polski. Zamieszkał w Warszawie, gdzie zasłynął jako nauczyciel gry na fortepianie oraz śpiewu. Do jego najważniejszych dzieł należą opery napisane do librett w różnych językach: niemieckim, francuskim oraz polskim, w którym powstało pięć jego dzieł: *Nędza uszczęśliwiona; Zośka, czyli wiejskie zaloty; Prostota cnotliwa; Balik gospodarski; Tradycja dowcipem załatwiona; Słowik, czyli Kasia z Hanką na wydaniu*. Nawiązał w nich do polskiego **folkloru**, tańców narodowych, przyczynił się do powstania polskiej opery narodowej.

Źródło: online skills sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0 Fot. AMFN.

Jan Stefani pochodził z Czech. Po przybyciu do Polski związał się z dworem Stanisława Augusta Poniatowskiego, pracował w Teatrze Narodowym. Był twórcą opery *Cud mniemany, czyli Krakowiacy i Górale*, powstałej do libretta Wojciecha Bogusławskiego. Kompozytor połączył w niej polskie motywy ludowe i koloratury wzorowane na francuskich [ariach](#), inspirował się także stylem Mozarta. Dzięki tematyce powstańczej i stawianiu opozycji wobec zaborców dzieło zyskało ogromną popularność, ale w wyniku cenzury wystawione zostało tylko trzykrotnie.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P3Hi3qwnJ>

Jan Stefani: ilustracja interaktywna

Źródło: online skills sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Karol Kurpiński urodził się we Włoszakowicach na Wielkopolsce, w rodzinie organisty oraz kapelmistrza na dworze Sułkowskich. W dzieciństwie pobierał nauki gry na instrumentach klawiszowych i skrzypcach. Po przeprowadzce do Warszawy objął funkcję drugiego dyrygenta Teatru Narodowego. Dzięki wykonaniu kantaty ku czci Napoleona zdobył uznanie wybitnego kompozytora. W 1812 roku stworzył symfonię *Bitwa pod Małajskiem*, która pod zmienionym tytułem *Wielka symfonia bitwę wyobrażająca* zyskała miano dzieła programowego Kurpińskiego. W trakcie powstania listopadowego tworzył opery i pieśni o tematyce patriotycznej, m.in. słynną *Warszawiankę*, traktowaną wówczas jako hymn narodowy. Dzięki objęciu w 1824 roku funkcji dyrektora Teatru Narodowego mógł upowszechniać dzieła europejskich mistrzów: Giacchina Rossiniego i Karola Marii Webera. Dyrygował prawykonaniem jednego z dwóch koncertów fortepianowych Chopina – koncertu f-moll op. 21.

1

Rozwidnienie się z Bitwy pod Małajskiem, Karola Kurpińskiego

Wykonawca: Orchestra of the Eighteenth Century

Źródło: Orkiestra XVIII Wieku, Frans Bruggen

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P3Hi3qwnJ>

Karol Kurpiński: ilustracja interaktywna

Źródło: online skills sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

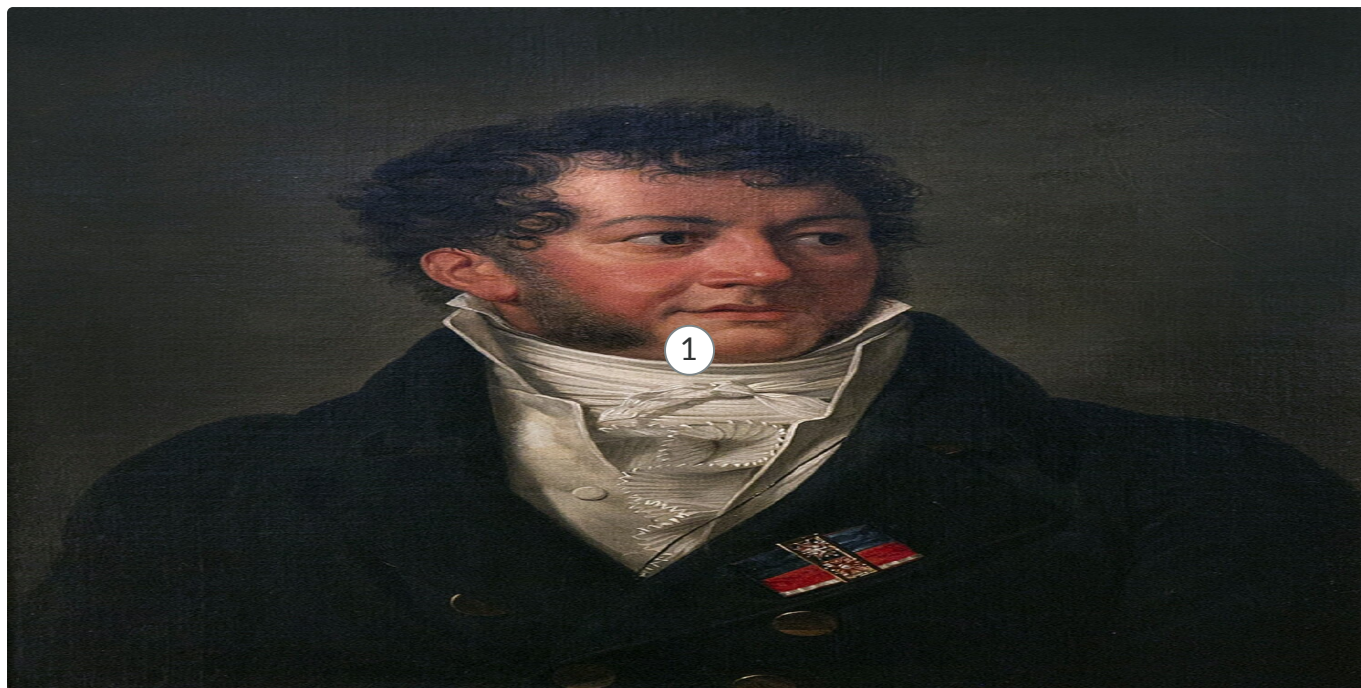
Wysłuchaj fragmentu *Koncertu na klarnet B-dur* Karola Kurpińskiego. Opisz wrażenia towarzyszące Ci podczas słuchania.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DnaN8LCwi>

Źródło: Karol Krupiński, *Fragment koncertu na klarnet B-dur*, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

Utwór Karola Krupińskiego, „Koncert na klarnet B- dur”. Utwór wykonywany przez klarnet i akompaniujący mu fortepian. Utwór zaczyna się tryumfalnym wstępem fortepianu. Potem klarnet gra kilka wirtuozowskich pasaży a następnie melancholijną melodię, potem znów następuje energiczna i popisowa partia klarnetu. Charakter muzyki zmienia się wielokrotnie w ciągu 2 minut nagrania.

Michał Kleofas Ogiński był artystą wszechstronnie utalentowanym - zasłynął jako skrzypek, kompozytor, pisarz oraz polityk. W wieku 21 lat objął funkcję posła na sejm oraz posadę komisarza skarbu Wielkiego Księstwa Litewskiego, a następnie podskarbiego. Dowodził pułkiem strzelców konnych w powstaniu kościuszkowskim. Podczas pobytu w Wilnie organizował wiele koncertów i przedstawień pielęgnujących polskie tradycje. Był twórcą polonezów, walców, mazurków na fortepian, pieśni powstańczych i rewolucyjnych, marszy, a także jednej opery. Najbardziej znanym dziełem Ogińskiego jest *Polonez a-moll Pożegnanie ojczyzny*.

1

Polonez a-moll *Pożegnanie Ojczyzny*, autorstwa Michała Kleofasa Ogińskiego

Wykonawca: Pianista z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P3Hi3qwnJ>

Michał Kleofas Ogiński: ilustracja interaktywna

Źródło: online skills sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Wysłuchaj ponownie fragmentu *Pożegnania Ojczyzny* Michała Kleofasa Ogińskiego, wykonanego na fortepianie, a następnie wystukaj rytm tego poloneza.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DnaN8LCwi>

Nagranie poloneza „Pożegnanie Ojczyzny” Michała Kleofasa Ogińskiego

Źródło: AMFN.

Nagranie poloneza „Pożegnanie Ojczyzny” Michała Kleofasa Ogińskiego. Smutny, tęskny polonez. Należy do polonezów melancholijnych czyli jest tańcem stylizowanym a nie użytkowym. Utwór wykonany jest na fortepianie.

Maria Szymanowska jest jedną z niewielu przed współczesnością kobiet-kompozytorek. Pisała utwory na fortepian, m.in. etiudy, nokturny, waltze, polonezy, mazurki, pieśni, a także utwory wokalne. Na jej dorobek składa się ponad sto dwadzieścia kompozycji. Była także pierwszą wybitną pianistką Starego Kontynentu, zasłynęła z wykonań Bacha, Mozarta, Webera, Beethovena, Chopina. Zdobyła popularność w Warszawie i Europie, nazywano ją królową tonów.

1

Polonez f-moll, autorstwa Marii Szymanowskiej

Wykonawca: Pianista z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P3Hi3qwnJ>

Maria Szymanowska: ilustracja interaktywna

Źródło: online skills sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zadania

Ćwiczenie 1

Zaznacz poprawne odpowiedzi. Cechy muzyki klasycznej to:

☐ Popularne formy to: opera, sonata, symfonia

☐ Popularne formy to: fuga i kantata

☐ Łatwa w odbiorze o przejrzystej budowie

☐ Tworzona według zasad homofonii

☐ Utwory mają określoną budowę

☐ Bardzo zawiła i trudna w odbiorze

☐ Komponowana według zasad polifonii

Ćwiczenie 2

Zaznacz poprawne dokończenie zdania. Klasycyzm to okres:

☐ Od II połowy XVIII w. do początku XIX w.

☐ Od XVI w. do XVII w.

☐ Od XII w. do XIII w.

☐ Od XIV w. do XV w.

Ćwiczenie 3

Połącz w pary przedstawione portrety i nazwiska kompozytorów.

Michał Kleofas Ogiński

Maria Szymanowska

Jan Stefani

Józef Elsner

Maciej Kamieński

Karol Kurpiński

Ćwiczenie 4

Wysłuchaj utworów.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DnaN8LCwi>

Źródło: Wolfgang Amadeusz Mozart, *Eine kleine Nachtmusik*, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

Nagranie „Eine kleine Nachtmusik” Wolfganga Amadeusza Mozarta. Utwór radosny, pogodny, w dość szybkim tempie. Wykonywany przez kwartet smyczkowy.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DnaN8LCwi>

Źródło: Karol Krupiński, *Fragment koncertu na klarnet B-dur*, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

Utwór Karola Krupińskiego, „Koncert na klarnet B- dur”. Utwór wykonywany przez klarnet i akompaniujący mu fortepian. Utwór zaczyna się tryumfalnym wstępem fortepianu. Potem klarnet gra kilka wirtuozowskich pasaży a następnie melancholijną melodię, potem znów następuje energiczna i popisowa partia klarnetu. Charakter muzyki zmienia się wielokrotnie w ciągu 2 minut nagrania.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DnaN8LCwi>

Źródło: AMFN.

Nagranie poloneza „Pożegnanie Ojczyzny” Michała Kleofasa Ogińskiego. Smutny, tęskny polonez. Należy do polonezów melancholijnych czyli jest tańcem stylizowanym a nie użytkowym. Utwór wykonany jest na fortepianie.

Na podstawie wysłuchanych utworów, określ, kto je wykonuje. Tytuł utworu połącz z odpowiednim zespołem.

Mozart, „Eine kleine Nachtmusik” KV
525

fortepian

Karol Kurpiński, „Koncert na klarnet B –
dur”

kwartet smyczkowy

Michał Kleofas Ogiński, Polonez
„Pożegnanie ojczyzny”

fortepian i klarnet

Ćwiczenie 5

Spośród przedstawionych definicji wybierz tę, która opisuje symfonię:

- ☐ utwór instrumentalny składający się z kilku tańców, zwykle w następującej kolejności: allemande, courante, sarabanda i gigue
- ☐ forma muzyczna, polegająca na tym, że jeden solista występuje z akompaniamentem orkiestry. Utwór zazwyczaj złożony jest z trzech części w układzie szybka-wolna-szybka
- ☐ utwór muzyczny przeznaczony na orkiestrę symfoniczną
- ☐ sceniczny utwór wokально-instrumentalny, łączący grę aktorską ze śpiewem oraz muzyką i tańcem

Ćwiczenie 6

Uzupełnij zdania. Kliknij w lukę, aby rozwinąć listę i wybierz poprawną odpowiedź.

- a) Autorem poloneza *Pożegnanie Ojczyzny* jest
- b) Prawykonaniem *Koncertu fortepianowego f-moll op. 21* Fryderyka Chopina dyrygował
- c) Operę *Cud mniemany, czyli Krakowiacy i Górale* skomponował
- d) była wybitną polską kompozytorką i pianistką.
- e) Autorem opery *Nędza uszczęśliwiona* jest .

Jan Stefani

Michał Kleofas Ogiński

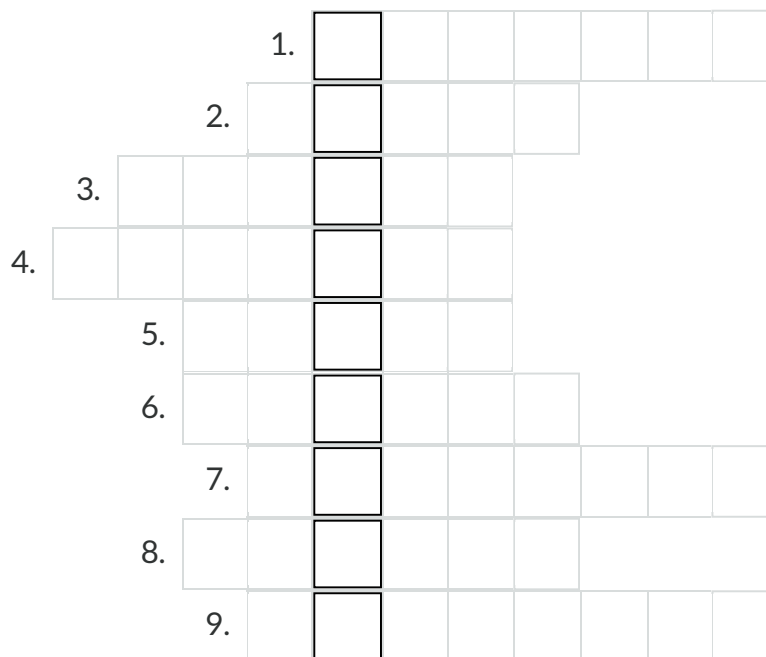
Maria Szymanowska

Maciej Kamieński

Karol Kurpiński

Ćwiczenie 7

Rozwiąż krzyżówkę.

1. Jedno z imion Ogińskiego
2. Tytuł utworu Beethovena „Dla ...”
3. Rodzaj utworu, popularny w klasycyzmie
4. Skomponował poloneza „Pożegnanie ojczyzny”
5. Najstarszy z klasyków wiedeńskich
6. Twórca polskich oper ... Kamiński
7. Utwór na orkiestrę symfoniczną
8. Kompozytor – „cudowne dziecko”
9. Jedno z imion Mozarta

Słownik pojęć

Aria

pieśń solowa z akompaniamentem instrumentalnym wchodząca w skład opery, oratorium, operetki lub kantaty.

Basso continuo

bas cyfrowany, muzyczny typ instrumentalnego towarzyszenia, stanowiącego harmoniczną podstawę utworu, stosowany we wszystkich gatunkach muzyki 1600–ok. 1750.

Folklor

ludowa twórczość artystyczna.

Homofonia

typ budowy wielogłosowych utworów muzycznych, w których tylko jeden głos prowadzi melodię.

Koncert solowy

instrumentalny utwór muzyczny przeznaczony do wykonania przez solistę i orkiestrę symfoniczną.

Libretto

tekst słowny opery, operetki; też: literacko opracowana treść baletu lub pantomimy.

Opera

sceniczny dramat muzyczny.

Partytura

zapis nutowy utworu muzycznego, podzielony na partie wokalne i instrumentalne.

Polifonia

muzyka mająca wiele linii melodycznych współbrzmiących ze sobą.

Sonata

instrumentalny utwór muzyczny składający się zwykle z trzech lub czterech odrębnych części.

Symfonia

utwór muzyczny przeznaczony na orkiestrę.

Słownik pojęć opracowano na podstawie:

encyklopedia.pwn.pl

sjp.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki

Źródło: AMFN, licencja: CC0.

Źródło: online skills sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0 Fot. AMFN.

Źródło: AMFN, licencja: CC0.

Źródło: AMFN, licencja: CC0.

Źródło: AMFN, licencja: CC0.

Źródło: AMFN, licencja: CC0.

Biblioteka muzyczna

Źródło: Józef Elsner, *Hymn Święta miłości kochanej ojczyzny*, AMFN 1807, licencja: CC BY 3.0.

2 Źródło: Jan Stefani, „*Marsz kosynierów*” z opery „*Cud mniemany, czyli Krakowiacy i Górale*”, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

3 Źródło: Karol Kurpiński, „*Rozwidnienie się*” z „*Bitwy pod Możejkiem*”, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

4 Źródło: Michał Kleofas Ogiński, *Polonez a-moll Pożegnanie ojczyzny*, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

5 Źródło: Maria Szymanowska, *Polonez f-moll*, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

6 Źródło: Wolfgang Amadeusz Mozart, *Eine kleine Nachtmusik*, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

7 Źródło: Karol Krupiński, *Fragment koncertu na klarnet B-dur*, AMFN, licencja: CC BY 3.0.

Bibliografia

Andrzej Chodkowski (red.), Encyklopedia muzyki, PWN, Warszawa 1995.

Strumiłło, Tadeusz, Nowak-Romanowicz Alina, i Kuryłowicz Teresa, *Poglądy na muzykę kompozytorów polskich doby przedchopinowskiej: Ogiński, Elsner, Kurpiński*, PWM, Kraków, 1960.